

18 Σεπτεμβρίου 2018

Το χαροποιόν πένθος και ο αγώνας για την απόκτηση της χριστιανικής τελειότητας

[Ορθοδοξία](#) / [Ποιμαντική](#)

[Ιερομόναχος Σωφρόνιος Γ. Μιχαηλίδης](#)

Έχοντας, λοιπόν, δεδομένο τον σκοτασμό και τη διαστροφή που υπέστη η ανθρώπινη φύση μετά την πτώση, δεν υπάρχει σ' αυτή τη ζωή άλλη οδός για υπέρβαση του κακού και αποκατάσταση παρά η εν ταπεινώσει διαρκής μετάνοια ως μόνιμη στάση ζωής του πεπτωκότος ανθρώπου, και η οποία (διαρκής μετάνοια) βιώνεται εντονότερα στον Μοναχισμό λόγω ευνοικότερων εκεί προϋποθέσεων.

Είναι πολύ χαρακτηριστικά όσα λέγει εν προκειμένω ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος: «Ει γαρ πάντες αμαρτωλοί εσμέν, και ουδείς υπέρτερος των πειρασμών, ουδεμία άρα των αρετών υψηλότερα της μετανοίας. Ότι ουδέ τελιωθίναι δύναται το έργον αυτής πώποτε· προσήκει γαρ αύτη πάσιν, αμαρτωλοίς και δικαίοις, πάντοτε, τοις βουλομένοις σωτηρίας τυχείν. Και ουδείς εστιν όρος τελειώσεως, ότι η τελειότης και των τελείων, όντως ατέλεστος. Διά τούτο η μετάνοια, ούτε καιροίς, ούτε πράξεσι περιορίζεται έως θανάτου» [41].

«Η συναίσθησις της αμαρτίας μας - γράφει σ' ένα από τα βιβλία του ο προαναφερθείς άγιος Γέροντας - είναι μέγα δώρον του ουρανού, μαγαλύτερον και της οράσεως αγγέλων» [42]. «Μην επιθυμείτε οράσεις και θεωρία... Υπάρχει μόνο μία θεωρία και όραση που πρέπει να ποθούμε με όλη τη δύναμή μας: η όραση της αμαρτίας μας» [43].

Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινιστεί ότι το πνευματικό αυτό πένθος που πηγάζει από τη συναίσθηση της αμαρτωλότητός μας, δεν μοιάζει καθόλου με το κοσμικό πένθος. Το πρώτο αποτελεί πνευματική κατάσταση που οφείλεται στη Χάρη του Θεού και είναι χαροποιόν και κατανυκτικό, και προκαλεί δάκρυα θείας αγάπης, η οποία μεταρσιώνει. Το δεύτερο, αντίθετα, αποτελεί οδυνηρή ψυχολογική κατάσταση και είναι λυπηρό, καταθλιπτικό και συχνά απελπιστικό.

Το πόσο χαροποιόν είναι το πνευματικό πένθος, όπως το βιώνουν προ παντός οι μοναχοί, το περιγράφει πολύ παραστατικά ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος: «Όστις εν πένθει διηνεκεί κατά Θεόν πορεύεται, ούτος καθ' ημέραν εορτάζων ου παύεται» [44]. «Εξίσταμαι· πως πένθος και λύπη λεγομένη, την χαράν και την ευφροσύνην

ένδοθεν ὡσπερ μέλι κηρίω συμπεπλεγμένην κέκτηται» [45]. Αλλοῦ μάλιστα ονομάζει τὸ πνευματικὸ πένθος «πνευματικόν γέλωτα τῆς ψυχῆς» [46], ακολουθούμενος καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιον Γρηγόριο τὸν Παλαμὰ ὁ ὁποῖος παρατηρεῖ ὅτι, «Ταῦτα (τὸ πνευματικὸ πένθος καὶ τὰ ἐκ τούτου δάκρυα) δ' αὐτελεωτέραν πηγάζει τὴν χαρὰν καὶ τὸν τῆς ψυχῆς μακάριον γέλωτα» [47].

Βέβαια πρέπει νὰ διευκρινιστεῖ ὅτι τὸ πνευματικὸ αὐτὸ πένθος εἶναι φαινόμενο ποὺ οφείλεται στὴν πτώση καὶ στὴν αμαρτωλότητα ποὺ τὴν ἀκολουθήσει. Χωρὶς τὴν αμαρτία δὲν θὰ εἶχε λόγον υπάρξεως. Γι' αὐτὸ ὁ Ἰωάννης τῆς Κλίμακος λέγει χαρακτηριστικά: «Ἄνελε (= θανάτωση) τὴν αμαρτίαν, καὶ περιττὸν τὸ κατώδυνον δάκρυον τοῖς αισθητοῖς ὀμμασιν... Οὐκ ἦν ἐν τῷ Ἀδάμ προ τῆς παραβάσεως δάκρυον· ὡσπερ οὐδέ μετὰ τὴν ἀνάστασιν λοιπὸν, καταργουμένης τῆς αμαρτίας· εἴπερ ἀπέδρα τότε οδύνη, λύπη καὶ στεναγμός» [48].

Ἐνῶ λοιπὸν οἱ Μοναχοὶ ζοῦν μίαν ζωὴν ἐσταυρωμένην, ζωὴν κακοπάθειας καὶ στέρησης κάθε ἀνάπαυσης καὶ καλοπέρασης, ζωὴν πένθους καὶ μετανόιας, βιώνουν ταυτόχρονα καὶ τὴν ἀνεκκλήτη χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς σωτηρίας. Γι' αὐτὸ συνήθως τὰ πρόσωπα τῶν Μοναχῶν λάμπουν ἀπὸ χαρὰ, μίαν χαρὰ ὅχι σαν τὶς κοσμικὰς χαρὰς, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐν Κυρίῳ χαρὰ.

Ἀξίζει νὰ αναφερθεῖ ἐδῶ ὡς ἐνδεικτικὸ τοῦ μοναχικοῦ ἥθους, ὅτι ὁ ἀληθινὸς Μοναχὸς δὲν ἐκδηλώνει ἐνώπιον τῶν ἄλλων τὴν ἀρετὴ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τοῦ πνευματικοῦ πένθους, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ τὴν ἀποκρύψει γιὰ νὰ μὴν ἐπαινεθεῖ.

Αυτό ακριβώς το ήθος εκφράζει ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, όταν συμβουλεύει: «Γίνου σπουδαίος ψυχή, μηδόλως σώματι τούτο εμφανίων· μη σχήματι· μη λόγω· μη αινίγματι». (Δηλαδή: Εργάζου με ζήλο στο εσωτερικό της ψυχής σου, χωρίς να το δείχνεις καθόλου εξωτερικά· ούτε με το ύφος και τις κινήσεις, ούτε με λόγο, ούτε με κάποια νύξη) [49]. Και σε μια άλλη περίπτωση: «Ει μεν ου κατά μόνας τυγχάνομεν εν τω καιρώ της παραστάσεως, ένδοθεν το σχήμα της ικεσίας ανατυπώσωμεν» (Δηλαδή: Όταν δεν είμαστε μόνοι μας κατά την ώρα της προσευχής, τότε ας λαμβάνωμεν μόνο εσωτερικά την αρμόζουσα ικετευτική στάση) [50].

Στο Γεροντικό συναντούμε μερικά παραδείγματα έμπρακτης εφαρμογής των παραινήσεων αυτών:

_ Αναφέρεται ότι ο άγιος Ιωάννης ο Κολοβός, «εκάθητο ποτε εις την εκκλησίαν, και εστέναξεν, αγνοών ότι εστί τις όπισθεν αυτού· γνούς ούν, έβαλε μετάνοιαν, λέγων· συγχώρησόν μοι αββά» [51].

_ Κάτι παρόμοιο αναφέρεται και για τον αββά Τιθή: «Καθημένου ποτε ην αδελφός εγγύς αυτού· και μη ειδώς εστέναξε· και ουκ ενόησεν ότι ην αδελφός εγγύς αυτού· ην γαρ εν εκστάσει. Και ποιήσας μετάνοιαν έλεγε· συγχώρησόν μοι αδελφέ, ότι ούπω γέγονα μοναχός, ότι εστέναξα έμπροσθέν σου» [52].

_ Αλλά και ο αββάς Μωυσής, αναφερόμενος στον πνευματικό κλαυθμό, έλεγε: «Όταν κλαίης, μη υψώσης την φωνήν του στεναγμού σου» αλλά να πενθής εσωτερικά, μυστικά [53].

Όλα τα πιο πάνω εκτεθέντα αποτελούν χαρακτηριστικά ενός πραγματικά συνθετικού αγώνα για την απόκτηση της χριστιανικής τελειότητας. Ενός αγώνα που έχει ως κυριότερο θεμέλιο την ταπείνωση με την οποία νικούνται όλα τα αμαρτωλά πάθη, κατά την ωραία διατύπωση του Ιωάννου της Κλίμακος: «Πάντων των παθών κυρίως αναιρέτις εστί η ταπεινοφροσύνη· ην οι κτησάμενοι, πάντα νενικήκασι» [54]. Στον αγώνα αυτόν δεν υπάρχει ανάπαυλα ούτε και τέλος. Κι αφού ο Θεός είναι άπειρος, έτσι και η εν Θεώ τελείωσις ημών δεν έχει όρια. Γι' αυτό κάθε αίσθημα αυτάρκειας στον αγώνα αυτό είναι - κατά τον προαναφερθέντα άγιο Γέροντα - «σύμπτωμα ή πνευματικής παράλυσης ή πτώσης» [55].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

- 41. Του οσίου πατρός ημών Ισαάκ, Επισκόπου Νινευί του Σύρου, Τα ευρεθέντα Ασκητικά (Έκδοση Β. Ρηγοπούλου), Θεσσαλονίκη 1977, Λόγος ΝΕ΄, σ. 220.**
- 42. Αρχιμ. Σωφρονίου, Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί, Έσσεξ Αγγλίας 1996, σ. 40. Του ιδίου, Περί προσευχής, Έσσεξ Αγγλίας, 1996, σ. 193.**
- 43. Αρχιμ. Σωφρονίου, Αγώνας Θεογνωσίας, Έσσεξ Αγγλίας 2004, σ.207.**
- 44. Κλίμαξ, Ζ΄, λη, σ. 147.**
- 45. Κλίμαξ, Ζ΄, ν, σ. 149.**
- 46. Κλίμαξ Ζ΄, μά και με΄, σσ. 147 και 148.**
- 47. Γρηγορίου Παλαμά, Προς Ακίνδυνον, Αντιρρητικός Ζ΄, ια΄, 35.**
- 48. Κλίμαξ, Ζ΄, μς΄, σ. 149.**
- 49. Κλίμαξ, Δ, ος΄, σ. 99.**
- 50. Κλίμαξ, ΚΗ΄, κε΄, σ. 360.**
- 51. Το Γεροντικόν («Αστέρος») σ. 47.**
- 52. Το Γεροντικόν («Αστέρος») σ. 122.**
- 53. Το Γεροντικόν («Αστέρος») σ. 328.**
- 54. Κλίμαξ, Κς΄, κθ, σ. 292.**
- 55. Αρχιμ. Σωφρονίου, Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί, σ.193.**

<http://bit.ly/2Oz6Me6>